

O. prof. zw. dr hab. Kazimierz Lubowicki OMI

**OCENA DOROBKU NAUKOWEGO
ORAZ DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ I POPULARYZATORSKIEJ
W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM
KS. DRA WAĆŁAWA KRÓLIKOWSKIEGO SJ**

Niniejszą recenzję przedstawiam w związku z powołaniem mnie przez Centralną Komisję ds. Spraw Stopni i Tytułów jako recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym Ks. dra Waćława Królikowskiego SJ (Nr BCK-I-L-7383/18), o czym zostałem powiadomiony przez Rektora PWTW pismem l. dz. 2897/18 z 25 września 2018 r.

Dorobek naukowy Ks. dra Waćława Królikowskiego SJ jest znaczny, cenny, nowatorski i oryginalny, oparty na sumiennej pracy badawczej. Co istotne, nie tylko jest owocem wzajemnego oddziaływania teorii i praktyki, lecz jest rzeczywiście przydatny do zastosowania praktycznego.

Jego sylwetka naukowa wewnątrznie scalona. Ukształtowała się pośród wielu różnorodnych doświadczeń, wśród których należy podkreślić długoletnią działalność naukowo-dydaktyczną, organizowanie nauki oraz profesjonalną posługę rekolekcyjną i kierownika duchowego, która umożliwia zrozumienie i praktyczne zastosowanie zagadnienie podejmowanych w studium naukowym.

Mamy do czynienia z Habilitantem, którego poszukiwania naukowe i publikacje oraz działalność organizacyjna wywierają realny wpływ na kształt polskiej teologii duchowości oraz formację teologiczną laikatu. Poza tym warto zauważyć, że wraz z tą habilitacją grono samodzielnych pracowników naukowych z teologii duchowości w Polsce wzbogaci się o specjalistę w tematyce komplementarnej wobec dotychczas podejmowanych.

Obiektywna analiza publikacji oraz życiorysu naukowego Habilitanta jednoznacznie dowodzą, że jest to naukowiec wysokiej klasy, który bez najmniejszej wątpliwości **zasługuje na tytuł doktora habilitowanego**, czego poniżej dowodzę.

I. ETAPY KSZTAŁCENIA I DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ

Ks. dr Waclaw Królikowski SJ jest bardzo dobrze przygotowany do samodzielnej pracy naukowej. Wykształcenie teologiczne zdobył w różnych ośrodkach naukowych w kraju i za granicą: Akademia *Ignacjanum* w Krakowie, PWT w Warszawie, Uniwersytet Gregoriański w Rzymie. Studia doktoranckie oraz rozprawa doktorska przedstawiona w Instytucie Duchowości Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie gwarantują wysoki poziom naukowy.

Również jego doświadczenie dydaktyczne kształtuje się w różnych środowiskach naukowych. Prowadził wykłady w Szkole Formatorów (Akademia *Ignacjanum* w Krakowie), na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie (zarówno *Bobolanum* jak *Joanneum*), oraz w Górnośląskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Mysłowicach, na różnych etapach jej rozwoju.

Gdy chodzi o doświadczenie pracy naukowej, Hebilitant przebył drogę od wykładów zleconych, poprzez adiunkta w zakładzie pedagogiki, po dyrektora i rektora WSP w Mysłowicach. Aktualnie jest pełnomocnikiem dziekana Wydziału Zamiejscowego Nauk Humanistycznych i Społecznych w Mysłowicach.

Życiorys naukowy Habilitanta świadczy, że potrafi on łączyć wiedzę naukową z praktyką. Osiem lat pracował w Centrum Duchowości Księża Jezuitów w Częstochowie, sześć lat był dyrektorem domu rekolekcyjnego w Czechowicach-Dziedzicach. Aktualnie działalność naukową łączy z prowadzeniem rekolekcji ignacjańskich oraz konferencji i wykładów popularno-naukowych dla różnych środowisk w Polsce i za granicą.

II. OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO-BADAWCZE

Ks. dr Waclaw Królikowski SJ wydał jedną książkę samodzielną, opublikował 24 artykuły naukowe w czasopiśmie i pracach zbiorowych (również w języku obcym), 9 wprowadzeń do publikacji naukowych, oraz 4 artykuły popularno-naukowe. Jest redaktorem naczelnym 11 prac zbiorowych.

Jego samodzielne artykuły ukazały się w jezuickich czasopiśmie naukowych (*Horizonty Wychowania*, *Studia Bobolanum*, *Życie Duchowe* oraz *Rocznik Wydziału Pedagogicznego Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej Ignatianum*) oraz w pracach zbiorowych prestiżowego Wydawnictwa WAM. Można powiedzieć, że samo przyjęcie tekstu do publikacji przez to wydawnictwo, świadczy o jego wysokiej fachowości.

1. „Osiągnięcie naukowe” - rozprawa habilitacyjna

Rozprawa habilitacyjna ks. Waclawa Królikowskiego SJ jest wynikiem jego wnikliwych badań naukowych i konsekwencją wieloletniego zainteresowania *Ćwiczeniami duchowymi* św. Ignacego Loyoli. Niemalże wszystkie jego dotychczasowe publikacje dotyczą tych *Ćwiczeń* albo tematów z nimi związanych, takich jak kierownictwo duchowe i rozeznanie duchowe.

Na uznanie zasługuje sam przedmiot badań, gdyż pożądana i pożyteczna jest refleksja naukowa służąca głębszemu zrozumieniu *Ćwiczeń* dzięki wykorzystaniu współczesnych osiągnięć i perspektyw. W ostatnich czterech dekadach wciąż wzrasta w Polsce zainteresowanie rekolekcjami ignacjańskimi udzielanymi według metody podanej w książeczce *Ćwiczeń duchowych* św. Ignacego Loyoli. W związku z tym zauważa się także po-

trzebę pogłębionej refleksji historyczno-teologiczno-pastoralnej nad *Ćwiczeniami duchowymi*. Ponieważ metoda rekolekcji ignacjańskich polega między innymi na indywidualnym towarzyszeniu duchowym rekolektantom, zatem wzrasta także liczba kierowników duchowych oraz tych, którzy do takiego towarzyszenia duchowego innym się przygotowują. Każde więc teoretyczne zgłębianie wiedzy na temat *Ćwiczeń* służy bardziej owocnemu oraz praktycznemu korzystaniu z tego niezwykłego narzędzia duszpasterskiego, jakie Bóg dał Kościołowi przez św. Ignacego Loyolę. Szczególnie ważne z pastoralnego punktu widzenia są Adnotacje, które dotyczą towarzyszenia duchowego rekolektantom podczas całych rekolekcji ignacjańskich.

Praca habilitacyjna ks. dr. Waława Królikowskiego SJ, zatytułowana *Adnotacje do Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli. Studium teologiczno-pastoralne*, związana jest z pragmatyką życia duchowego z zakresu duchowości ignacjańskiej, która wyrasta głównie z *Ćwiczeń duchowych* św. Ignacego Loyoli. *Ćwiczenia duchowe*, wychwalane przez wszystkich papieży, począwszy od papieża Pawła III, który uroczystie zatwierdził je w 1548 r., bezpośrednio wpisują się w troskę Kościoła o zbawienie człowieka. Są one bardzo skutecznym narzędziem pastoralnym, pomagającym człowiekowi bardziej poznać Boga w Jezusie Chrystusie, szczerze Go miłować i ze wszystkich sił naśladować mocą Ducha Świętego w Kościele i świecie. *Ćwiczenia duchowe* od ponad 470 lat, uwzględniając konteksty historyczne, religijne, kulturowe, społeczne itp., w sposób niezwykle skuteczny wciąż przyczyniają się do nowej ewangelizacji.

Przedmiotem badań naukowych tej rozprawy jest przede wszystkim krytyczna analiza pierwszych dwudziestu numerów książeczki *Ćwiczeń duchowych*, określonych przez św. Ignacego jako Adnotacje, czyli uwagi wstępne, które, jak podkreśla św. Ignacy, „służą do zdobycia pewnego zrozumienia *Ćwiczeń duchowych*” oraz są „pomocne zarówno temu, który ich udziela, jak i temu, który je odprawia” (*Ćwiczenia duchowe*, 1). Poprzedzają one zasadnicze cztery etapy *Ćwiczeń duchowych*. Badanie ich w kontekście całych *Ćwiczeń duchowych*, z punktu widzenia praktyki życia chrześcijańskiego we współczesnym świecie, ma ogromne znaczenie, ponieważ ciągle zmieniają się okoliczności, w których żyje współczesny człowiek.

Tytuł osiągnięcia naukowego wskazuje także na *Ćwiczenia duchowe*. Adnotacje są bowiem integralną częścią całych *Ćwiczeń duchowych* i bezpośrednio nawiązują do wszystkich czterech etapów *Ćwiczeń*. Dlatego też pierwszą część pracy stanowi naukowa, teologiczno-historyczna refleksja nad *Ćwiczeniami duchowymi*. Refleksja nad ich wartością i znaczeniem dla Kościoła, nad głównym celem *Ćwiczeń*, nad opinią Kościoła na temat *Ćwiczeń* na przestrzeni ponad czterech i pół wieku, nad źródłami i genezą *Ćwiczeń*, tekstami, przekładami i wydaniem *Ćwiczeń* w języku polskim, a wreszcie nad ich metodą.

Podtytuł monografii „Studium teologiczno-pastoralne” wskazuje na przyjętą perspektywę badawczą. Ks. dr. Waława Królikowski SJ nie tylko bowiem prowadzi poszukiwania naukowe nad duchowością ignacjańską ale stosuje je praktycznie w szeroko rozumianej działalności pastoralnej. Wielkim walorem tej pracy jest więc realne odniesienie refleksji naukowej do bogatego doświadczenia pastoralnego oraz świadome interpelowanie poszukiwań naukowych poprzez wymogi pastoralne.

Praca ks. dr. Waława Królikowskiego jest nowatorska z kilku powodów:

Po pierwsze, będąc ważną pomocą w dawaniu i odprawianiu *Ćwiczeń duchowych*, *Adnotacje* były w przeszłości przedmiotem szeroko rozumianej refleksji teologicznej i pastoralnej. Wciąż jednak brakowało całościowej i szerokiej analizy wszystkich *Adnotacji* do *Ćwiczeń duchowych*. Równie pięćdziesiąt lat temu Ks. Mieczysław Bednarz SJ napisał pierwszy w języku polskim, kilkustronicowy komentarz do *Adnotacji*, przy okazji wyda-

wania *Pism wybranych św. Ignacego Loyoli* (1968). Ostatnia naukowa refleksja nad *Adnotacjami* w Polsce została podjęta podczas XXXIV Kursu Duchowości Ignacjańskiej zorganizowanego w 2015 roku. Jednak jego celem była analiza *Adnotacji* widziana przede wszystkim przez pryzmat podstaw ignacjańskiego kierownictwa duchowego, a nie szczególnie analiza wszystkich *Adnotacji*. Współczesnego i całościowego opracowania *Adnotacji* brakuje także w językach obcych. Te, które istnieją albo nie dotyczą wszystkich *Adnotacji* (np. komentarz ks. Adolfa Haasa SJ, albo są bardzo zwięzłe (np. ks. Michaela Ivensa SJ, czy ks. Darío Tejady SJ). Ten brak uzupełnia właśnie monografia Ks. dr. Wacława Królikowskiego SJ.

Po drugie, poza całościowym i naukowym komentarzem wszystkich dwudziestu *Adnotacji* do *Ćwiczeń duchowych*, cennym walorem pracy jest to, że takie całościowe opracowanie może być przydatne w kontekście współczesnych poszukiwań różnych rodzajów „duchowości”. Duchowość ignacjańska, której jednym z przejawów jest trwająca od pięciu wieków praktyka udzielania rekolekcji opartych na *Ćwiczeniach duchowych św. Ignacego Loyoli*, stanowi ciągle aktualną i atrakcyjną ofertę duszpasterską skierowaną do osób poszukujących pogłębienia swojego życia duchowego.

Po trzecie, analiza *Adnotacji* i całego dorobku naukowego, jaki wokół nich powstał jest ważna, wręcz konieczna dla głębszego odkrycia ich znaczenia zarówno dla prowadzącego jak i dla odprawiającego rekolekcje w zgodzie z ignacjańską tradycją i w kontekście współczesnej kultury.

Po czwarte wreszcie, konieczne jest dziś nowe spojrzenie na *Adnotacje* z punktu widzenia metody dawania *Ćwiczeń*, właśnie w kontekście współczesnej kultury i zanurzonego w niej człowieka. Ponadto metoda dawania i odprawiania *Ćwiczeń*, określona przez ich Autora w XVI wieku, jest dzisiaj ubogacana współczesnymi zdobyczami nauk o człowieku (antropologia, psychologia itp.).

Znajomość języków obcych pozwoliła ks. dr. Wacławowi Królikowskiemu SJ oprzeć analizy zarówno na bogatych źródłach duchowości ignacjańskiej, głównie w języku łacińskim i hiszpańskim, jak też na obcojęzycznych opracowaniach wielu wybitnych współczesnych komentatorów *Ćwiczeń duchowych*. Podstawowe źródło badań w tej pracy stanowią pisma, które bezpośrednio są związane z *Ćwiczeniami duchowymi św. Ignacego Loyoli*. Przede wszystkim należą do nich krytycznie opracowane i wydane *Monumenta Historica Societatis Iesu*, w skład których wchodzi *Monumenta Ignatiana* (seria pierwsza: *Sancti Ignatii de Loyola, Societatis Iesu fundatoris, Epistolae et Instructiones*, Matriti 1903-1911, t. 1-12; seria druga: *Sancti Ignatii de Loyola, Exercitia spiritualia*, Romae 1969; seria trzecia: *Sancti Ignatii de Loyola Constitutiones Societatis Iesu*, Roma 1948; seria czwarta: *Fontes Narrativi de S. Ignatio de Loyola et de Societatis Iesu initiis*, Roma 1943-1965). Poza *Ćwiczeniami duchowymi*, do źródeł duchowości ignacjańskiej należą także: *Autobiografia św. Ignacego*, jego *Listy*, *Dziennik duchowy*, czy też *Konstytucje Towarzystwa Jezusowego*. Głęboka mądrość św. Ignacego zawarta jest także w jego Maksymach oraz w *Dyrektorjach do Ćwiczeń duchowych* (*Directoria Exercitiorum Spiritualium* (1540-1599).

Ks. dr. Wacław Królikowski SJ korzystał także z innych źródeł duchowości ignacjańskiej, do których należą pisma pierwszych towarzyszy św. Ignacego, na przykład św. Piotra Fabera, Ludwika Gonsalvesa da Cámara, Jakuba Layneza, Hieronima Nadala, Jana Alfonsa de Polanco czy Piotra Ribadeneiry.

Ks. dr. Wacław Królikowski SJ odwołuje się też do najwybitniejszych współczesnych komentatorów *Ćwiczeń duchowych*, do których należą: Ignacio Casanovas SJ, José Calveras SJ, Gilles Cusson SJ, Jacques Lewis SJ, Michael Ivens SJ, Santiago Arzubialde

SJ, Dario López Tejada SJ, Charles A. Bernard SJ, Hervé Coathalem SJ, Adrien Demoustier SJ, John J. English SJ, Giulio Cesare Federici SJ, Gaston Fessard SJ, Peter-Hans Kolvenbach SJ, Alex Lefrank SJ, Javier Melloni SJ, Kevin O'Brien SJ, André Ravier SJ, Sergio Rendina SJ, Giuseppe de Rosa SJ, Francesco Rossi de Gasperis SJ, Manuel Ruiz Jurado SJ, Javier Sagüés SJ, Javier Cortabarría SJ, Pietro Schiavone SJ, David M. Stanley, czy Joseph Thomas SJ.

Praca ks. dr. Waława Królikowskiego SJ jest pierwszą w języku polskim publikacją poświęconą całościowej analizie teologiczno-pastoralnej *Adnotacji do Ćwiczeń duchowych*. Uwzględnienie w niej dotychczasowych wyników tak obcojęzycznych, jak i polskich opracowań i komentarzy na temat *Adnotacji* stanowi ważny przyczynek dla rozwoju teologii duchowości.

Wartością pracy jest także to, że na końcu każdej z trzech części pracy Habilitant zamieszcza krótkie podsumowania, w których w sposób zwięzły i przejrzysty dokonuje prezentacji wniosków, do jakich doszedł w oparciu o analizę omawianych przez siebie kwestii i zagadnień. Świadczy to o jego dojrzałości intelektualnej i umiejętności dokonywania syntezy.

2. Artykuły w czasopismach oraz w pracach zbiorowych

Z opublikowanych artykułów wyłania się teolog o zainteresowaniach naukowych jasno sprecyzowanych i konsekwentnie realizowanych. Jego publikacje tworzą scaloną całość intelektualną, czego zewnętrznym znakiem jest również to, że dziewięć artykułów zostało opublikowanych w serii książkowej „Duchowość ignacjańska”, której redaktorem jest Habilitant. Tytuły poszczególnych tomów wytyczają obszar jego zainteresowań oraz uwypuklają bardzo cenny aspekt jego działalności naukowej, a mianowicie to, że jej efekty są w wysokim stopniu wdrażane w praktykę: *W cierpieniu z Chrystusem. Wokół treści Trzeciego Tygodnia Ćwiczeń Duchownych św. Ignacego Loyoli* (2005); *Miłość Kościoła dzisiaj. Wokół Reguł o trzymaniu z Kościołem św. Ignacego Loyoli* (2009); *Świat moralnych lęków. Wokół Reguł o skrupułach św. Ignacego Loyoli* (2010); *Przyjąć Miłość i we wszystkim miłować. Wokół kontemplacji dla uzyskania miłości św. Ignacego Loyoli* (2012); *Kierownictwo duchowe według św. Ignacego Loyoli* (2013); *Podstawy ignacjańskiego kierownictwa duchowego. Wokół Adnotacji do Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli* (2016); *Znaczenie refleksji w duchowości ignacjańskiej. Wokół rachunku sumienia według św. Ignacego Loyoli* (2017); *Droga duchowego uporządkowania i miłości. Podstawowe pojęcia w duchowości ignacjańskiej* (2017); *Jak lepiej się modlić. Wokół Addycji do Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli* (2018).

Każdy z tomów tej serii przedstawia przemyślane, źródłowe i potrzebne studium zagadnień. Pozwolę sobie jedynie zwrócić uwagę na niezręczności językowe w tytułach kilku z nich. Czasami przyzwyczajamy się do zakonnego żargonu i nie dostrzegamy jego dwuznaczności. Oczywiście, że nie chodzi o Kościół ani o skrupuły św. Ignacego Loyoli, ani o uzyskanie jego miłości, zatem tytuły powinny brzmieć na przykład tak: *Wokół Reguł św. Ignacego Loyoli o trzymaniu z Kościołem*, albo *Wokół św. Ignacego Loyoli Reguł o trzymaniu z Kościołem*; *Wokół Reguł św. Ignacego Loyoli o skrupułach* albo *Wokół św. Ignacego Loyoli Reguł o skrupułach*; *Wokół kontemplacji dla uzyskania miłości według św. Ignacego Loyoli*. Są to jednak nieznaczające drobiazgi.

Zrozumiałe jest w tym kontekście, że w swoich poszukiwaniach Ks. Dr Waław Królikowski SJ zajmuje się – oprócz szczegółowych zagadnień dotyczących *Ćwiczeń duchowych* św. Ignacego Loyoli – dwoma bardzo pokrewnymi tematami. Pierwszy z nich to kierownictwo duchowe. Ten szeroki temat, obecny we wszystkich szkołach duchowości katolickiej Habilitant bada w obrębie duchowości ignacjańskiej. Ukazuje jego koncepcję (*Kierownictwo duchowe według św. Ignacego Loyoli* – 2013; *Podstawy ignacjańskiego kierownictwa duchowego. Wokół Adnotacji do Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli* – 2016)) i przydatność pedagogiczną (*Kierownictwo duchowe w Ćwiczeniach duchowych św. Ignacego Loyoli jako ważny element pedagogii ignacjańskiej* – 2005), oraz podstawowy cel, jakim jest odkrywanie i odpowiadanie na Miłość Boga (*Kierownictwo duchowe w odkrywaniu miłości Boga* – 2012; *Droga do Miłości. Kierownictwo duchowe według metody Ćwiczeń duchowych św. Ignacego Loyoli* – 2016).

Drugim tematem poruszonym przez Habilitanta w publikacjach jest rozeznawanie duchowe. Jako punkt odniesienia przedstawia życie duchowe Założyciela Jezuitów (*Droga duchowego rozwoju św. Ignacego Loyoli* – 2006). Akcentuje fundamentalne znaczenia dla rozeznania szczerego pragnienia wierności Chrystusowi w dokonywanych wyborach (*Droga do wierności Jezusowi Chrystusowi w życiu św. Ignacego Loyoli* – 2007), a następnie studiuje rozeznawania co dobre a co złe (*Rozeznanie dobra i zła według Rozeznawania duchów św. Ignacego Loyoli* – 2005), oraz wyodrębnia zasady relacji do Kościoła instytucjonalnego (*Reguły o trzymaniu z Kościołem św. Ignacego Loyoli* – 2009), postępowania w wypadku skrupułów (*Reguły o skrupułach św. Ignacego Loyoli* – 2010), postępowania przy rozdawaniu jałmużny (*Reguły rozdawania jałmużny św. Ignacego Loyoli* – 2011), oraz wprowadzaniu ładu w jedzenie (*Reguły [służące] do zaprowadzenia ładu w jedzeniu św. Ignacego Loyoli* – 2012).

Należy stwierdzić, że artykuły Habilitanta świadczą o jego dużym obeznaniu w literaturze specjalistycznej, zarówno polskiej jak i zagranicznej. Świadczą też, że zna on na bieżąco najnowsze publikacje ze swojej dziedziny. Da się również zauważyć dobry warsztat naukowy, podbudowę biblijną oraz wiele trafnych odniesień do dokumentów Magisterium Kościoła. Równocześnie wielkim walorem zaprezentowanych badań naukowych jest mocne ich osadzenie w doświadczeniu praktycznym.

III. DOROBEK DYDAKTYCZNY I POPULARYZATORSKI

1. Dorobek dydaktyczny

Habilitant zdobył duże doświadczenie w pracy dydaktycznej, prowadząc systematyczne wykłady i ćwiczenia oraz seminaria naukowe na różnych uczelniach, w różnych środowiskach – zarówno dla ludzi świeckich, jak i dla kapłanów oraz sióstr zakonnych w Polsce. Od 2005 r. w Akademii Ignatianum w Krakowie prowadzi wykłady nt. rozeznawania duchowego w ramach tzw. „Szkoły Formatorów”, zaś od 2006 r. w Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, Collegium *Bobolanum*, na podyplomowych studiach duchowości prowadzi wykłady i ćwiczenia nt. rozeznawania duchowego, duchowości ignacjańskiej oraz *Ćwiczeń duchowych*. Każdy z tych wykładów opatrzony podtytułem „teoria i praktyka”. Od 2015 w PWT, Collegium *Joanneum* prowadzi wykłady nt. uzdrawiającej relacji z Bogiem, rozeznawania duchowego oraz duchowości ignacjańskiej. W roku akademickim 2015/2016 prowadził zajęcia w Górnośląskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Kardynała Augusta Hlonda w Mysłowicach, pt. Wprowadzenie do pedagogiki igna-

cjańskiej, natomiast od 2017 w Wydziale Zamiejscowym Nauk Humanistycznych i Społecznych w Mysłowicach Akademii Ignatianum w Krakowie wykłada pedagogikę ignacjańską, duchowość ignacjańską, historię zakonu jezuitów.

Jest współpromotorem rozprawy doktorskiej pt. *Lectio divina jako metoda inicjacji chrześcijańskiej na przykładzie wybranych dzieł pastoralnych kard. C.M. Martiniego i o. Matty Al-Myskina*. Warto zauważyć, że Habilitant jest konsekwentny również w tym wypadku. Podjęte poszukiwania mają zagwarantowane zastosowanie praktyczne.

2. Działalność popularyzatorska

Działalność naukowo-popularyzatorską Habilitant prowadzi od 2004 r., organizując Kursy Duchowości Ignacjańskiej. W Wydawnictwie WAM, Studio Inigo wydał nagrania niektórych swoich sesji weekendowych oraz rekolekcji: siedem kaset pt. *Ćwiczenia duchowe – synteza* (2005), sześć kaset pt. *Rozeznawanie duchowe* (2006), mp3 pt. *Ćwiczenia duchowe. Fundament* (2008), cztery CD pt. *Wzrastać ku dojrzałości* (2009), mp3 pt. *Ludzkie łęki a Boża Opatrzność* (2011), mp3 pt. *Doświadczenie Boga i sens ludzkiego życia* (2012).

Za wybitnie popularyzatorską działalność należy też uznać olbrzymią ilość rekolekcji ignacjańskich przeprowadzonych w latach 1996-2016. Habilitant dokładnie je wymienia w autoreferacie. Dla ogólnej orientacji: 24 serie w domach generalnych i domach formacyjnych w Drohiczynie, Częstochowie, Katowicach, Krakowie, Łodzi, Prałkowcach, Siedlcach, Starej Wsi, Szczawnicy, Tarnowie; 10 serii za granicą: Rzym, Paryż, Palermo, Cagliari (Sardynia), Chicago.

3. Działalność organizacyjna

Habilitant posiada olbrzymie doświadczenie w organizacji nauki oraz działalności wydawniczej.

W roku akademickim 2014/15 – dyrektor Górnośląskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Mysłowicach, a następnie w latach 2015-2017 rektor tejże WSP. Od 2017 - pełnomocnik dziekana w tejże wyższej uczelni.

Od 2014 należy do zespołu redakcyjnego kwartalnika *Życie duchowe*, od 2015 zasiada w radzie programowej oraz należy do zespołu redakcyjnego kwartalnika *Nauczyciel i Szkoła*. Od 2016 pracuje w radzie rektorskiej w Akademii Ignacjanum w Krakowie. Habilitant w autoprezentacji wymienia imponującą ilość swoich działań wobec pracowników i studentów oraz w ramach współpracy z interesariuszami zewnętrznymi.

IV. WNIOSEK KOŃCOWY

Recenzowana rozprawa habilitacyjna jest dziełem dojrzałym zarówno pod względem merytorycznym jak i formalnym. Oparta na pracowicie zgłębionych źródłach i ze znanstwem dobranej bibliografii polskiej i oraz bardzo obfitej bibliografii zagranicznej. Jest to dzieło oryginalne i twórcze, z perspektywą praktycznego zastosowania.

Osiągnięcia naukowo-badawcze, dorobek dydaktyczny, popularyzatorski oraz szerokie doświadczenie w organizowaniu nauki Habilitanta a także inne jego dokonania po uzyskaniu stopnia doktora, wykazują znaczny wkład w rozwój nauk teologicznych. Równocześnie Habilitant posiada wymagane kwalifikacje do prowadzenia samodzielnej pracy naukowej i wykazuje się istotną aktywnością naukową.

Wnoszę zatem do Rady Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie **o dopuszczenie** Ks. dra Wacława Królikowskiego SJ do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Wrocław, 29 października AD 2018.

O. prof. zw. dr hab. Kazimierz Lubowicki OMI